

P O L G Á R T Á R S.

Társadalmi, ipar, kereskedelmi, tanügyi s közgazdasági lap.

Előfizetési díj: egy évre 6 frt., félévre 3 frt., negyedévre 1 frt. 50 kr.
Az előfizetési díjak Kutasai Imre könyvnyomdája intézendők.

Megjelen minden vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: kismesteru. 1385. az.

Művelődés: a legutóbbi számmal szemben a kiadóhivatalban vétetnek fel.
Bélyegdíj minden közléssel: 30 kr. — Nyitni tér petit sora 20 kr.

A nép.

(Rousseau.)

Miképp az építész, ki mielőtt egy nagyszerű épületet felállít, az alapot vizsgálja és szemeli ki, hogy megtudhassa, vajon elbirhatja-e az a terhet, vagy nem; ép így egy államnak bölcs alapítója nem azon kezd, hogy magában jó törvényeket alkosson, hanem megvizsgálja előbb, vajon az a nép, melynek is ő azokat szánta, képes-e azok elviselésére.

Ezért késedelmezett Plátó az arkádiáknak és cyrenáknak törvényt adni, mert ő tudta, hogy e két nép gazdag volt és az egyenlőséget nem szenvedhette.

Ezért lehetett látni Crétában a jó törvényeket és rossz embereket, mivel Minos egy a vétektől át meg áthatott népet akart rendbehozni.

Ezer nemzet tündöklött a földön, mely soha se lett volna képes jó törvények elviselésére, de sőt még olyan is, mely lehetett volna, még sem kívánta azt mindaddig, míg ő a történetben élt, csak egy igen rövid korszak alatt.

A népek, miképp az emberek, csak az ifju korban taníthatók, a vénség azokat javithatatlanokká teszi.

Ha szokások és meggyökerezett előítéletek uralkodnak egyszer azokon, úgy ép oly veszélyes, mint haszontalan válalal, azokat egy jobbra tanítani akarni.

A nép nem is szenvedheti, ha valaki hibáit érinti, hogy azokat megorvosolja; hasonlít a gyenge elméjű elcsüggedt beteghez, kit az orvos meglátására borzadály fog el.

Igaz, miképp bizonyos nyavalyák az ember agyvelejét összezavarják és attól minden a multrai emlékezést elrabolnak; úgy vannak néha-néha az államok életében, erős mozgásba hozott időszakok, a mikor a forradalmak a népekre ép így hatnak, miképp bizonyos határozó percek egyes emberekre.

Vannak korszakok, melyekben az utalát az elmúltak fölött a feledékenység helyét foglalja el, és a hol az állam a polgárháborúk által lángba borítottatik, egyszersmind hamvaiból ujonnan fog születni, és alig hogy a halál karjai közül kiszabadult, ifjúságának teljes erejét nyeri vissza.

Igy jelen meg Sparta, Lykurg idejében, így Róma a Tarquiniusok után, úgy láttuk mi az újabb korban Belgiumot és Sveicot kegyetlen uralkodók elűzése után. Hanem ezen jelenetek igen ritkák; ezek kivételek, melyeknek alapja mindenkor a kivételes állam különös szerkezetében fekszik.

Igen, azok nem létezhetnek egy és ugyanazon népnél két ízben, az szabaddá teheti magát, addig míg az nem a vad pallérozatlanágból ered, hanem nem képes már arra többé, ha a polgáriság rugója el van használva. Akkor azt a nyugtalanságok leronthatják a nélkül, hogy azt a forradalmak helyreállíthatnák és mihelyt rabláncai szétörvék, — szétomlik az és meg nem áll többé, annak akkor urra és nem szabadtóra van szüksége. Szabad népek, vegyettek szívetekre ama elvitázhatlan igazságot, hogy a szabadságot fáradtsággal el lehet érni, de nem lehet azt soha másodszer elnyerni.

A nemzeteknek ép úgy mint az embereknek, van egy érettségi kora, melyet be kell várni, mielőtt azokat a törvény alá rendelnék, hanem a nép ez érettségi kora nem mindig könnyen megismerhető, és ha valaki azt elhárítelenedte: úgy a munka rosszul ütött ki.

Egyik nép már keletkezésénél képes a rendre, a másik meg egy ezredév után sem.

Az oroszok soha sem fognak valódi jó erkölcsűek lenni, valódi magasabb szellemmel birni, mivel azokat igen korán akarták művelni.

Nagy Péternek csak egy utánzásra méltó genije volt, de igazi teremtő, mindent a semmiből elővarázsló lélekkel nem bírt. Ujtásai közül csak néhány volt célszerű, a legtöbb törvénytelen ténre áll. Ő látta népe pallérozatlanágát, nem mintha az egy magasabb képzettségre még megérve nem volna, ő azt civilisálni akarta, minthogy egyelőre nem arra ügyelt, hogy abba hadakozói szellemet szivárogtasson be. Ő mindjárt németeket, angolokat akart képezni és pedig azon kelle vala kezdenie, hogy oroszokat teremtsen. — Ő azzal kecsgettette alattvalóit, hogy ők azok lesznek, a mik nem, és ép az által akadályozta azokat valaha azzá lenni, a mikké azoknak lenni lehetne.

Az orosz birodalom Európát leakarja igazni és maga fog leigáztatni. Az ő alattvalói vagy szomszédi leendnek az ő parancsnokai.

Nekem úgy látszik, hogy ez a forradalom kimaradhatatlan. Minden vetélkedve dolgozik annak siettetésén.

Tóth Antal.

— A „Kazinczy-ünnepély” Szatmárt a hely. hitv. főgimnáziumban ma délelőtt fél 11 órakor fog megtartatni. Ugyanazon alkalommal tartja Vozári Gyula ujonan megválasztott r. tanár (lapunk szép tollu munkatársa) s z é k f o l a l ó értekezését. — Az ünnepély sorrendje következő: 1. Alkalmi ének, előadva az ifjúság

által. 2. Székfoglaló értekezés felolvasása. 3. Igazgatótanács beszéde a beköszönt pályatárs-hoz. 4. Kazinczy Ferenc vázlatos életrajza. 5. Szaválás. 6. A jutalmazott pályaművek felolvasása. 7. A jutalmak kiosztása. 8. Záró. 9. „Szózat”, előadva az ifjúság által.

— Lejárt a program. Bolognóban közelebb egy új lap indult meg „Il Monitore” címmel. Csak egy pár szóból álló programot adott ki, a mi azonban, ha a szerkesztőnek sikerül ígérést megvalósítani, annál nagyobb jelentőséggel bír. A program így hangzik: „Részrehajlatlan, független, hazá, nép, haladás, szeretet, — ez a mi programunk.”

— A „Haza-Tisza” ügyben sok biztosító fél és ügyvéd, (kik a Hazánál vannak érdekelve) egy a napokban tartott értekezleten elhatározta főkérni a törvényszéket, hogy azon 800,000 frt értékű cselekvő vagyona nézve, melyet a „Tisza” a „Hazától” átvett”, gondnokot nevezzen ki mindaddig, míg a folyamatban levő perek bonyolítva nem lesznek.

Fővárosi levél.

— A „Polgártárs” szerkesztőjéhez. —

Budapest, okt. 26.

November 1-seje közeledek, az év e leg-szomorubb napja, melynek közeledte bizonyos élelkséget ad mindennek. Irói és művészi körökben megindult a gyűjtés elhalt irói és művészi jelesek sirjainak feléltetésére, úgy szintén az egyetemi ifjúság körében is.

Battyáni Lajos és Deák Ferenc síremlékeikre teendő koszorúk vevésére a gyűjtés megkezdett. Boltjaink kirakatai telve vannak szebbnél szebb koszorúkkal.

Apropos, koszorú. E hét elején koszorúzták meg egy sokat ígérő pályá kezdetét a nemzeti színházban. Ertem M á r k u s E m i l i a k. a fölléptét „Romeo és Julia” Julijában. Hiszem, hogy a közönség ezzel csak előlegezett, buzditott, s óhajtható jövője érdekében, hogy a t. kisasszony is annak vegye azt, bármily szép sikerrel játszotta Julia fekkölt, nagyszabású művésznőt kívánó szerepét. Erkelly és visio jelenetei igen szépen sikerültek, már megjelenése is oly valami imponans-megragadó volt, hogy a közönség lelkes tapsban tört ki. Tapost és koszorút egyaránt kapott kisasszony eleget mit valóban meg is érdemelt.

Külső természeti előnyeivel egyesülnek fekkölt phantasia, mely érzelem, igen nagy értelmi erő, mely szerepének minden részét igen szépen osztja be. Általában színházunkra nézve valódi nyereség, színművészetünknek pedig biztos és kecsgettető jelenség a jövőre nézve.

A „Drama a tenger alatt” a „népszínházban” folyvást nagy közönség előtt adatik.

Bárdi (Jakobovits) Lajos.

Egy új telepítvényről.

— Hajdumegyében. —

Kis-Kaba, október 23.

Nem célo, hogy Kis-Kabát a nyilvánosság előtt dicsvágyóképen emlitem és hogy ez által netalán Nagy-Kabát akarám háttérbe szorítani, mert Kaba kétségkívül nem áll utolsó helyen az alföldi városok között. Neve megvan örökítve azon országosan ösmert szólásmódban, mely a kabai asszonyok renomé-

ját elég igazságtalan rossz színben tünteti föl, de a mely minden igaztalansága dacára is közhazánatnak örvend, különösen oly társaságokban, hol a kancsó fenekeiben kutatnak az örök igazság után.

Mindenesetre van valami oka, hogy Kaba e nevezetes közmondáshoz jutott.

„Mit is mondott a kabai asszony? Innánk hát egyet komámasszony!”

Ettől a nevezetes várostól két puska-lövésnyire fekszik kis-Kaba, honnan e sorokat írom. Ez egy pár száza menő lélekből álló gazdaság, nevé Nagy-Kabától vette kölcsön, jelenleg Stern Jakab tulajdona. — Kitiűben berendezett, szakértelemmel kezelt gazdaság, s habár neve talán a térképen sem található föl, mégis a mult napokban létezése fölöl be-csalásra méltó jelt adott.

A hazafias jellemű birtokos kezdeményezése folytán gyűjtés történt török testvéreink sebesültjei javára. A gyűjtés 35 frtot eredményezett, ehez a birtokos kedves leánya Irma 1 kgr. tépést csatolt, mely a gyűjtött összeg kíséretében, rendeltetési helyére küldetett. — Az összeghez kizárólag k. kabai egyének járultak s annak majd nem felét a hazafias birtokos ajánlotta föl a nemes célra.

Nincs okunk kétségbe vonni Kaba lakosságának hazafias érzületét. Ők mindnyájan török barátok, mi onnan is kitűnik, hogy divatba jött náluk a „fex” viselés és hogy nálunk még eddig a nemes célra a gyűjtés nem lépett életbe, ennek megvan saját alapos oka, e szerint nem szabad ékez az alacsonyitni, hogy Kis-Kaba előbb lépett elő, annál is inkább, mivel értesültem, hogy a gyűjtések leg-közelebb Kabán is megkezdetnek.

Frank Károly.

Egyről-másról.

— Torpedók. —

Ujpest, okt. 24.

(H. L.) Signore Crispinek, ki jelenleg kormány megbízásából vendégszerepel fővárosunkban, nem mindig voltak ily megállapodott eszméi. Nagyon sok borsot tört ő boldogult Cavour orra alá, midőn ez még miniszterelnök volt. Azon időben ugyan Crispi ur volt az olasz parlament Csatár Zsigója.

Egy alkalommal ismét igen tüzes dictiót tartott, melyben a legszebb titulus a miniszterekre nézve: tolvaj, brávó, briganti s több ily szemem szedett kifejezés volt; s kifejtette beszédében, hogy előbb-utóbb Cavour is akasztófára kerül.

Cavour ép egy levél irásával volt elfoglalva, s jó ideig csak hallgatta a carbonarit; végre azonban hirtelen közbe kiáltott: „Signore Crispi talán csak tréfál.” Ez annyira kihozta sodrából a jelenlegi „világhírű” diplomatát, kinek már akkor sem volt több három szál hajánál, hogy nem tudta beszédét bevégezni.

* Két képviselő találkozik a folyosón.

— Ugyan barátom, — mond az egyik — mi baja lehet ennek a Csernatónynak; egészen úgy néz ki, mintha nem volna nagával tisztában; azt hiszem, az bántja, hogy a nők már nem őt tartják legszellemdusabb képviselőnek, mint pár év előtt, mikor még nem volt Szerb Gyurkánk.

— Dehogy, — mond a másik — ez nem alterálná oly nagyon, hanem a miatt hagyta el angol phlegmája, mert az „Ellenörnek”

Uj poétalégió.

A poéták mostanában,
Nőnek, mint a gomba,
Órál nékik a szerkesztő
Kivált hogyha lomha
Rizmaszáma küldenek
Műremekben verseket.
Uj poéta! S műremek! ?
Áll a nyárfá,
Szél fú rája
S mint hideg láz megremeg.
Mit beszélek? Szörnyen felek
Meggyilkolni önmagam,
Rám ne fogják, hogy hazugság
„Uj poéta” jelszavam!
Nem szólok hát, okos ember
Egy-két szóból is megérti;
Tegye le a tiz garast, ki
Magát sértve érzi.

Nagy vihar volt egy időben
Itt alant s a levegőben,
Némely állat fris tojása
A fönvényen
A viharok lenge szárnyán
A magasba költözék fel.
S élőlények
Némű fölött is képsődének.

Függve légben nem maradtak
Szárnyuk nem volt; nem szállhattak
Sőt rakásra egyre-másra
Lepotyogtak.

És ezóta van baja a
Szegény szerkesztőnek,
Mert lapjára, mint a sáska,
Oly sereggel jönnek.
Halhatatlan birre-névre
Törnek egymás ellen;
Megmerednek, veszekednek
S hiányzik a szellem.
A természettudományból
Igy lehet kimagyarázunk,
Miképp lehet uj poéta;
Légió minálunk.
Mit a számban öszült ráncos
Fő sem tud kilelni,
Például az örök mozdony,
Töle fog kitélni.
Tűzzenek csak föl reája
Egy kihzott pályabért:
Török szakad, de bicskája
Nyessni fogja a babért.
Csakhogy ékes rigmusokban
Kívánják a munkát:
Most a szellő a viharok

— Hol rögtön sokan kihalnak, —
Majd az érzés a zenének
— Vezető a futó gépnék —
Nagy birnevet sug át.
Dicsőségnék kör-fenyétől
Által-tündökölve
Látni a bir királysékét,
Oh kit meg ne ölne!
Ott Petőfi, Vörösmarty,
Erdélyi és Tompa
Diszelegnek, örök a fény
S hallatlan a pompa!
Ezek fön Olympon élnek
És az újabb légió
Szem-meresztve néz feléjük:
— Ott a fényben lakni jó!
S ők a dicsfény báj-öleből
Alámosolyognak,
Kedélyesen látszóveznek,
Hogy alant a féregezek
Miként marakodnak! ?
Marjuk egymást! A ki mélyebb
Sebet ejthet: bátor.
Kétszerkettő, hozzá pártol
Egész mamla tábor.

Én is ez uj legionak
Vagyok rendes tagja

Kérésemet szerkesztő ur,
Tudom meghallgatja.
Küldék hozzá minden postán
Óriási verseket,
Válaszul csak élre-élcet
Szórt, „sajnáljuk nem lehet!”
Minden pályahirdetésen
Száz arany, vagy bilikom,
Az én versem legelsőben
S csalhatatlan ott vagyok.
Műremekim drága haszna
Szüntelen csak holt remény;
Sőt mindenkor vesztéssel,
— Hat krajcáros postapénzzel
Pótlom én.

Még egyszer és utóljára
Küldöm át e verset,
Megjegyezve, hogy még ilyet
Benőfi se szerzett,
És ha most se fogja adni
Halhatatlan művetet:
Ugy a postán elfecsérlett
Hat pénzem fixesse meg!

Kállay István.

csak negyven előfizetője van; pedig ő a tulajdonosa.

Gyulai Pál legtermékenyebb költőnk, az egyetemen tartott előadásán azt csevegte, miszerint Petőfi a miatt apprehendált Kossuthra, mert nem gondolt művei kiadására.

Gyulai Pál ur ez alkalommal igen hasonlít azon korhely és kicsapongó római patricius-hoz, ki a senatusban a mértékletesség és takarékoság elvét hirdette; s kiről Amnásus senator megbotránkozva mondá:

"Nem lehet e beszédet tovább hallgatni: úgy élsz, mint Crassus, oly pazarul költesz; mint Lucullus, s még is te hirdeted Cató tanait."

Petőfi szelleme is jobban tudná mindenestire méltányolni törpe költőnk, ha legkedvencebb művének "Zoltánnak" jobban gondját viselte volna.

A kis Toldy Franci belmunkatársai a "szöke" és a "barna", mint értesülünk — megszöktek.

Miként beszélik, a kis szerkesztő nemcsak a kéziratokban akart — sajtóhíbat felfedezni.

Ugron Ákos képviselő ur kijelenti, hogy semmiféle összeköttetésben nem állott Ugron Gáborral és a székyi putschall.

Ó évék előtt rendezett egy Török Jó-zsefféle putschot, de már akkor belátta, hogy azok nem szoktak elsülni.

Hazánk universal geniejét, Podmanický Frigyes, ki mint képviselő, intendáns, honvéd-örnag, közmunkatanács elnök stb. stb. mindenhez ért, a legújabb divatu pantallók hordásától kezdve egészen Janny Gyula szerződéséig; legmélyebb sajnálataunkra el fogjuk vesztíteni.

Gorcsakoff herceg ugyanis meghallotta, mily pompásan és deficit nélkül tudja igazgatni a nemzeti színházat, elkérte Tiszától kölcsön s a zilált orosz pénzügyek rendbehozására fogja alkalmazni.

Budapestről. Greguss Gyula hamvai a keresesüti temetőben a régi sírból átszállították a nemrég elhunyt anyja hamvai mellé. **Vámbéry Armin** a jövő év január hó 20-án a török ügy mellett felolvasást tart Londonban. **A magyar** atletikai klub jóvá h 11-én d. e. 10 órák a nemzeti lovarda nagy termében közgyűlést tart. **Gr. Széchenyi Béla** közelebb indul el Kelet-Ázsiába tudományos utazásra, mely ut 3 évig fog tartani. **A Kalvintér** a vízvezetési cső kiszakadt s a jelzett hely burkolatát felemelte, mi nem kis zavart idézett elő a közlekedésre nézve.

Levelék egy városi urfihoz.

(Falm is olvashatók.)

Kedves öcsém! Örökösen azzal van tele a szád, hogy a falusi lányok ilyen-olyan libák. De azt te magad sem tudnád meghatározni, hogy miben áll ez a libaság; hogy nem cifrálnak, mint a majmok, vagy hogy tizenhárom próbas pukedliket nem tudnak vágni, vagy hogy ösztönöz megmondják neked, mit tartanak felőled, egy szóval a természetet nem adják oda a mesterkéltért, ez meglehet, s legtöbb esetben úgy is van, s úgy van mindenütt, a hova az ilyen refajta emberek nem hordták szét azt a városi — mételeyt.

De hát édes öcsém, vajon mi annak az oka, hogy nektek olyan feltűnő a falusi lányok ezen természetes magukviselése, mi miatt a fennti titulust sziveskedtetek nekik adni? semmi más, mint egyedül a ti majmoskodásotok. Azért oly kirívó az ellentét, azért oly szembeszökő a különbség, mert ti a természettől elfordultatok s rabszolgái lettek a színlelésnek.

A különbség pedig valósággal abban határozódik meg, hogy: ezek hasonlítanak a mezei virághoz, melyen az anyatermészet mesteri kezének szent nyoma látszik s mely ki-méleiten kezek érintésére hervadva hull alá, — ti pedig hasonlítok a városok kirakataiban annyiszor megbámult csinált virágokhoz, mely első tekintetre nagyszerűnek, pompásnak látszik ugyan, de görccsöven tekintve, szemétdombra való ronggyá silányul.

Ti nem ismeritek a természet ragyogó pompáját, előttek kedvesebb egy mondva csinált gép zörömbölése, mint a bokrok aljában éneklő fülemüle lélekemelő dala, s a rögök közül felszálló pacsirta istent dicsérő éneke. Ti a látszatnak örülnök s nem veszik észre az álarcz alatt lappangó ördögöt, mely kárhozatra visz.

És ime, mégis ti gunyoljátok a természetes egyszerűséget, őszinteséget, pedig hidd el öcsém, hogy mikor majd ti ifju évekket megvénültök s utottá lesz előttek az élet, az a most általatok lenézett egyszerű falusi rózsza, akkor lesz virágzása délpontján s szá-

nakozva nézi azt a városi csinált virágot, melyet már mindenki eldobott.

Engedd meg, hogy szánakozhassam rajtatok, mert ha elgondolom, hogy a világverő apák kövezetapós unokái vagytok, ha elgondolom, hogy e szegény haza sorsa részben a ti kegyeitek közé is lesz téve, bizony, a szánalom fog el s önként merül fel lelkemben az a kérdés, hogy vajon Bendeguznak vére foly-e ereitekben, vagy apáitokat Csaszlau mondja szülőttének?

Hegyközi.

Egyház. Iskola.

(A tisztánlti ref. egyházkerület felirata a kormányának főfelügyeleti jogcimen történt intézkedései ellen)

A legközelebbi időkben, a Nm. vallás és közoktatásügyi miniszteriumtól ezen egyházkerület püspöki hivatalához intézett leiratokban, a prot. egyházi és iskolai autonómiának, a kormány felügyeleti jogának, a suprema inspectio-nak, oly sajtáságos, eddig még alkotmányos életünkben hallatlan és történelmileg meg nem állható értelmezésével találkoztunk: melyek mint megannyi intő vészlelek, főleg tanügyünkre s tanintézetek autonómiájára — egész aggodalommal töltönek el bennünket.

Ugyanis Nméltóságának 30360/1876. sz. alatt leküldött leirata szerint a prot. egyházi autonómia abban áll: hogy az egyház, kormányzó testületi és képviselői által, az egyházi és iskolai élet körébe tartozó törvényeket hoz, rendszabályokat állapít meg; az állam pedig főfelügyeleti jogánál fogva csak azt ellenőrzi, vajon az önhatóságilag hozott törvények, rendszabályok, tanulmányi rend, tanterv, stb. megtartatnak-e az autonóm törvényhozás és kormányzó testületek, valamint közegeik által is; és így az egyház-hatóságok által alkotott törvények s rendszabályok alól kivételek nem történhetnek meg a legfőbb felügyeletet gyakorló hatóság tudtán kívül, tehát minden eltérés azoktól a miniszteriumhoz mindig fölterjesztendő.

Nm. miniszter ur! a mi autonómiánk a tanügy terén, az iskolák illetőleg, egész más szellemen és más elvek alapján foglaltak a 1790/1-dik országos alaptörvényünkben. Ugyanis a XXVI. tvckkben ez mondatott ki: az evangélikusok saját iskoláikban a tanítás és tanulás módját, szabályzatát és sorrendét ők maguk állapíthatják meg vagy rendezhetik. — Rationem, normam et ordinem docendi atque discendi ordinare, futuris semper temporibus liceat evangélicis. Tehát a törvény ezen szavaiban ki van mondva azon elv, hogy a prot. tanintézetekre semmiféle oly ratio educationis, norma vagy normalis iskolai systema és semmiféle oly ordo studiorum, a mely nem maguktól a protestánsoktól, törvényes egyházi hatóságuktól származik, kötelezőleg ki nem terjesztethetik. — Még kevésbé lehet ennélfogva az államhatalomnak azt követelni, hogy a prot. iskolákban az illető felekezeti hatóságok által megállapított tanrendtől eltérések, kivételek helyzetek, csak a miniszterium, mint kormány hatalom engedélyével eszközöltesse; mert ezen eljárás módzatnak életbeléptetése nem volna más, mint feladása azon törvényes jogoknak, melyek a protest. felekezetnek önálló intézkedését biztosítják a tanügy terén, megtagadása történelmi multunknak és az eddigi gyakorlatnak.

Nméltóságának fentebb idézett nézete szerint, a törvény által biztosított autonómiánk mellett is, épen mint az absolutizmus korszakában, az államkormány lesz minden mindenkben a tanügy terén; úgy hogy a magyar protestáns egyházak — mely pedig az általa alapított és fentartott iskoláknak jogszerű birtokosa, törvényhozója és kormányzója, saját iskoláira nézve csaknem a pusztá végrehajtás és a vak engedelmesség szolgál szerepére kell süllyednie. — De vajon nincs-e azon eljárásban bizonyos viszásság és következetlenség is, hogy a tanulmányi rendet a felekezeti hatóság megállapíthatja és az attól való legkisebb eltérést csak az állami legfőbb hatalom engedélyezheti; nem sokkal természetesebb, hogy a mely hatóság határozza meg a szabályokat, ugyanaz vagy megbízott közege gyakorolja a kivételeket is? És így a prot. egyház a maga iskoláiban teljes kormányzati joggal bírván, ugyanazt illeti jogosan az általa megállapított szabályoktól bizonyos mérvben eltérésre nézve engedély adhatás. De meg az állami főfelügyeleti joghoz nem is tartozhatik, hogy minden egyes specifus eset hozzáintézkedés végett fölterjesztessék; megalázása, alászállítása volna az a suprema inspectio, a mely csak egyedül az államhatalmat illeti a mi iskolai ügyeinkben; s a suprema inspectio, a főfelügyelet, ellenőrző jog és hatalom levén, pozitív intézkedéseket nem foglalhat magában, nem lehet határozó és cselekvő, amint az jelenleg szándékolatik és fájdalom, életbe is léptettett; hogy t. i. a prot. egyházi hatóságok, a maga által fentartott iskoláiban nem szabad arra jogának lenni, hogy valakit a görög nyelv alul fölmehessen (az állami intézetekben bár szétválasztottak is az) indokolt esetekben osztály összehívást engedélyezhessen, magánvizsgát fogadjon-on el stb. ez mind az államkormány teendője. Ha pedig azokat törvényes állásáról folyólag megteszi — készen kell lennie, hogy engedélye és bizonyítványa az ország színe előtt fog megsemmisíttetni, sokszor még kihallgatatlanul is, a mint erre példák vannak.

Nm. miniszter ur! elismerjük mi, tiszteltetlennél hajlunk meg az államkormány főfel-

ügyeleti joga előtt, de miután az inspectio fogalma oly széles értelemben nem vehető, hogy az legyen tanügyi dolgainkban az egyedül cselekvő és intező hatalom; mert hiszen akkor mire ügyel és inscipiál, ha a szabad cselekvési tért elzárja vagy oly szoros korlátok közt szorítja, a mint az Nméltóságod intézvényei által, eddig fájdalom, igazolva van: a főfelügyeletnek ily magyarázatát és értelmezését el nem fogadhatva, az ellen tiltakozunk; hivatkozva törvényes jogainkra, a történelem kétségtelen adataira, melyek tanúsága szerint, a prot. egyház az általa fentartott intézetekben minden közvetlen kormányi befolyás és beavatkozás nélkül önállóság és szabadon intézkedett; mind a mellett bizonyára, az általa fentartott intézetek, a valódi köznevelésnek, felvilágosodásnak, épen nem voltak hátrányára, azt talán még a protestantismus leghatározottabb ellenségei sem állíthatják; egész tisztelettel kérjük azért, hogy indokainkat figyelembe véve az eddigi irányzatot megváltoztatni méltóztatassék; hogy így a prot. egyházak a tanügy terén élvezett jogai sértetlenül fentartatván, azon zaklatásoktól megkíméltesünk, melyekből mostanában oly bő osztályrésztünk jutott; hogy elvégre az alkotmányos államban és államkormány alatt nyugalmat élvezhessünk. — Kérjük egyszerűen azt is, hogy méltóztatassék oda működni, miszerint a közép és felsőbb tanodákra vonatkozó tvjavaslat, már elvégre tárgyalás alá vétetvén, országos törvények alapján történjenek a tanügy mezején az intézkedések; nem pedig törvényes alap nélküli, sokszor változó miniszteri intézvények és kibocsátványok által, a mint fájdalom most az egész közép és felsőbb oktatásügy ilyenmü rendelekek által intéztetik hazánkban; s a melyek irányában nekünk protestánsoknak csak a pusztá végrehajtás és engedelmesség szomorú szerepe jutott, minden hallgatásunk s befolyásunk nélkül hoztatván azok.

Debrecen, 1877. július 21-én tartott közgyűlésünkben. (Jegyzette T. S.)

Társadalmi életkép.

(A pökhendikről.)

A "pökhendik" nemes faja csak úgy mint a "mihasznák", az ind társadalom kasztrendszere szerint osztályozható, ama csekély különbséggel, hogy itt előről kell számítanunk. Mert valamint a bramínok a legnagyobb megvetéssel tekintettek a páriákra, épen úgy lenézik a "pökhendik" öntudatuk magas és a közönséges halandók által el nem érhető méltóságú polcáról mindazokat, a kik elég szerencsétlenek hozzájuk nem számíthatatni és a kik már a bábaasszony által el nem ismertettek, valóságos privilegizált "geniek"-nek.

Tudnivaló ugyanis, hogy ők született geniek mindannyian, és jaj, ezerszeres jaj azoknak, kik ebbeli minőségüket el nem ismerve, vagy — horrendum dictu — talán épen kétségbevonva, az ő véleményükkel, azaz (pardon) itéletükkel ellentétes, bármily szerény magánvéleményt megköczkázatni merészenek. Jupiter tonans haraga "kismiska" az ő rettenetes haragjukhoz képest! Dörgedelmes versek: "silány világ", "ostoba barmok" és "örpe epigonok" félelmes kifejezései velve, születési és világra szóló háborgásnak.

A magánéletben szintén végtelenül könnyen sérthetők, de hogy is ne? és rögtön becületüket emlegetve — élet-halálharczot készek vívni ellenfeleikkel... ir s b a n.

Mert bátoraságuk rettenetes. Aristophanes békái nem csináltak akkora zsbajt, mint ő kelmek művelnek, ha valaki amugy isten igazában és érdem szerint nyakuk közé vagdal... no aztán fülekre huzva a subagallert, hallgatnak nem kevésbé szörnységesen.

Hogy milyen nadrágban járnak, minő cipőket és "kráglit" viselnek, azt me Hercle nem figyeltem meg, de annyit mégis tudok, hogy találatnak ilyen kitűnő "különlegességek" egy a rongyos, mint nem rongyos burokba burkolt emberi firmák között egyaránt, hogy már én is ékesen beszélek!

Hátha aztán véletlenül a jó sors vagy micsooda valamiféle hétszilvafával áldotta meg őket! Akkor "abzug" csak igazán annak a k o f i c z s ö p r e d é k n e k, a mely tisztességes munkával keresi kenyerét! "Hadd szóljék a csöndes", mondja Mokány Berci urambátyám, a kit egyébként méntis Isten, hogy ebbe a kategóriába számítsunk. Így is tartok és bizony — bizony méltán tarthatok attól, hogy legalább is huszonöt "Bájrít", "Kikelet" meg nem tudom miféle című lap háromszor huszonöt munkatársa agyondorongol hatalmas szellemi termékeivel azért a hallatlan bátorságot, sőt talán vakmerőséget, melynél fogva őket, az olymi trónus legeslegtetőjén ülőket, csak úgy mint valami uborkafára mászott közönséges síhedert háborgatni bátorodom. De hát méntesgemül szolgálhat, ha ugyan elfogadják, hogy én is kölölni akartam az irói dicsőségéből, a mely pedig anélkül, hogy "itéljünk csalhatatlanul edvenek és holtak fölött", mitsem ér. Meg aztán régen megmondta azt hazánk egy jeles költője: "A kinek nem inge ne vegye magára." Én mosom kezeimet.

Örizz meg az ég, szerkesztő ur, az ily fajtától, no meg a sajtóterpeltől.

U. I. Istennek ajánlom t. szerkesztő ur! Jó lesz elbucszunk, mert ha a sok te-kintély nekem esik, nem tudom megírhatom-e még, hogy agyonütöttek?

Kristóf János.

Egyveleg.

— Innen-onnan. —

Egy csuka és egy rák életkora. A Kaiser-mag nevű tóban, 1497-ben egy csukát fogtak, mely 350 fontot nyomott s 19 láb hosszú volt. E csukát, belsejében talált görögnyelvű irat szerint, egy aranyozott karikával s láncsal II. Frigyes császár 1230. szept. 5-én dobta a tóba. Tehát a csuka 267 éves volt s a heidelbergi udvarnál ették meg. — Winzenberg gróf egy fiatal fogoly rák nyakára egy finom táblácskát erősített az évszámmal, aztán ismét elbocsátá, s figyelemmel kísértette. 67 év múlva, midőn a gróf tetemei talán már porrá is váltak, az irtoztos nagyságra nőtt rák, nyakán a táblácskával, ismét kifogatott.

Egy feltűnő példája az orosz társadalmi romlottságnak volt olvasható nemrég a lapokban. A császári ménes volt igazgatója, Hartung tábornok, gr. Lansköi ezredes, ezenkívül egy nagykereskedő özevgye s egy iskolatanácsos, különféle vesztegetések, csalások, sulyos lopások s okmányok megsemmisítése miatt, kereset alatt vannak. Perök még nem dőltek el eddig.

Conneau orvos, III. Napoleon házi orvosa s benső barátja, augusztus 16-án halt meg La Portóban (Korsika), életének 74-ik évében. A nyíl-vonosság terén nem sokat szerepelt, de azért Napoleonra igen nagy befolyást gyakorolt.

Walarban egy görög szertartású kápolna, melyben az elhunyt Mária Pawlowna nagyhercegnő tetemei nyugodtak, egy éjjel kirabolatott. Tömérdek drágaság; bársony, templomi lobogók, aranyomatu szent képek, ezüst lámpák és díszítések, arany koronák s névjegyek, egy becses hermelin és arany brokat szőnyeg, Sándor császár ajándéka s több efélék lettek a rablók vakmerőségének gazdag jutalmát.

Vadallatias tett. Ems mellett egy kis faluban, Schneider nevű családapa, a polgármester fiát, annak szobájában, egy késsel alsó testrészen úgy megszurta, hogy rögtön meghalt. E nem-ember rögtön letartóztatott. Testvérei pár év előtt Angliában felakasztattak. Az alma nem esik messze fájától.

Hogy a kolera mily pusztítást tehet, kitűnik a kövntkező példából. Alexandriából jelentik, hogy a "Correze" nevű francia hadihajón, a Saigunból Suez felé tett uton, a kolera kiütött; a személyzetből pár nap alatt 50 ember halt meg, 130 pedig veszélyesen megbetegedve őrizi az ágyát.

A Marsnak két holdját fedezett fel Hall tudor 26 szoros reflektor segítségével a washingtoni csillagdában. Valóban érdekes mozzanat a csillagászat terén.

Thalia temploma.

— Debreceni színiélet. —

E héten is kiváló érdekű volt a műsorozat s valóban elismerést érdemel a közönség is, hogy a buzgó igazgató nemes törekvéseit méltányolni tudja, főleg a művelt osztály az érdem, hogy e részben a színügy emelkedésére segédkeztet nyújt. Vasárnap a "Huszárcsiny" előadása kitünően sikerült. Szabó Bandi ragyogott a színpadon s tehetségét s tehetséget. Hétfő egy ifju lépett fel: K a r c a g (Kramer) Vilmos, a "Cremonei heg-düsbán." Rokonszenvesen fogadta a közönség; értelmes játszóknak mutatta be magát, kihez, kihez méltán a legszebb remények köthetnek. A "Debrecen", "Polgártárs", "Déli-báb" és "Debrecen-nagyvárdai Ertesítő" szerkesztőjei az ifjut koszorúval üdvözölték, melyen e felirat állott: "Utad göröngyeit hátrítsa el a kitarítás!" Ugyanezen estén Kramer-től adatott egy felv. vigjáték: "S z e n t a b é k e l" Csinosan sikerült, bár első kísérlet.

A hát nevezetesebb újdonság volt még a "Zsander", Lukács népszínműve. Ez bizony nem hódított. A szereplők kitünően töltek be szerepkörüket. Az orepettebből "S z é p H e l e n á t" láttuk. Ismeretes. Lánci (Paris) nem állta meg helyét. Kár volt e szerepet a szép képességű Kunsági kezébe elvenni. Tegnap "A nagy on szép asszony" (új vigjáték) adatott.

Fővárosi élet.

(A hónapos szobák.)

Budapest, okt 24.

Igen korán ugyan, de mégis jó volna megkérdezni valami cserebogár, vagy kalendáriumcsinálótól, hogy — mikor lesz nyár? Mert a csipős hideg szél, mely végig horzsolja az utca kövezetét, nemcsak egyedül azt képes kétségbe ejteni, a ki téli kabátját még nem váltotta ki — a zálogházból, hanem a hónapos szobát bérlők akármelyikét is. Mert a hónapos szobák, bizony mondom, jogosan viselhetnek címük gyanánt a "jégverem" nevet. De hát tegyen róla a divat és a szédelgés, melyet utabbi évek épületeinknél felhasználnak. Ki hinné az utcáról, hogy e cifrasággal tarkázott, magasra nyuló házak oly vékony falal bírnak, hogy ha valami jó tudóju gyerek széles jó kedvében nagyot talál kiáltani... kiteszi a házi urat egy uj tető építetési költségeinek. Ebből láthatólag korunkban igen könnyű Sámsonná válni akárki fiának. Midőn csendes sétálást végeznek szobájában, zörög az ablak a nagy rázkódtatástól, szerény, egy

szál összes
tosságra. S
Tompá Mih
is forog".
— lakán bené
gem valamé
ne válólhas
tem fel. N
más, csak
együtt jó s
egy semmi
tek pilligz
csillagvizsg
Akadé
lónék ily
hinni, hogy
mindenesé
leten van
isméltéte
sem oly g
nyar hang
násunk e
a handlé
titó lámá
Hogy híd
Ezen bajb
melynek e
faluság és
történié.
Bó
szobával
lyet saját
fiam —
— diák
tetik az
kap — s
vegője le
Nem
degebb s
a mellett
arra való
mondjunk
So
minót a
képe —
lakást
takarító
ságnak
kapuzár
culákat.
Ha
O
rosban,
mestert
hozzá,
mat lát
kultúr
ban. A
sák e
nék je
társad
alajpá
néppé
érveit
erejét
tesülv
varáz
loták
lódés.
dalmi
vekre
reket
kodik
szegé
gyob
muka
ges,
nem
galm
átal
leszt
szüle
talul
lehe
kőve
takl
jén
tetb
feje
sule
gya
mel
biz
sek
a
üdy
örö
du
né
zés
jav
pá
sz
les
né
be
int
m
no
gá

szál összes butorom síró-rívó hangon int óvatosságra. S abban egyezik lakásunk boldogult Tompa Mihályával, hogy „... a vén kályha is forog”, — de már abban, hogy „a lud alakán benéz” — nem. Mert hogy sok ellenségem valamelyike — nem magasra törekvéssel ne vádolhasson — negyedik emeletre költöztem fel. Nincs is több ilyen magas állásu ur más, csak — a toronyór, kinek magammal együtt jó szerencséje, hogy nem szerelmes s így semmi gondja a holdra, vagy más égitestek pislogására, mert még átváltoznánk — csillagvizsgálóvá.

Akadna olyan rosz keresztény, ki züglödnék ily magasság ellen! Pedig tessék elhinni, hogy ha nem is a legkényelmesebb, de mindenesetre legjobb lakás a negyedik emeleten van. Az alkalmatlan látogatások gyakori ismétlésétől véde az ember, még a hitelező sem oly gyakran zaklat s szívesen kitér fi-nyáhangu „méltóztassék helyet foglalni” kinalásunk elől. A Dunavíz és gyümölcsárak, a handlé kiabálása, a földszint minden sikertitő lármája nem zavarja a lakás csendjét. Hogy hideg? az nem is jöhet számításba! Ezen bajban minden hónapos szoba szenved, melynek oka lehet a fentebb említett vékony falúság és az üzérkedés, mely ily szobákkal történik.

Boldog debreceni tanulók! Ha egy feles szobával rendelkeztek ott valamely család, mely saját céljára nem használ... „Adjuk ki fiam — szól az apjuk — majd kivessz valami — diák”. Jön is egy s kevés alkuval megköti- tetik az egyezség, még fát is kap (ha nem kap — szerez) a lakó, csak hogy enyhébb le- vegőjü legyen a „coetus”.

Nem ugy van itt, hanem a melyik leghi- degebb s legsötétebb szoba, az a kiadó, mely a mellett, hogy nem jó, még drága is. No de arra való a hónap 15-ike, hogy akkor fel- mondjunk s a hónap elsején költözünk.

Soha nyájasabb s mosolygóbb arcot, mint minót a házmester agorombaság s megtestesült képe — vág, midőn fiatal emberek fogadnak lakást a gondokosága alatti házban. Ha nincs takarítónőjük, életpárja: a csinnak és tisztá- ságnak nagymestere takarít s ő maga pedig kapuzárás utáni hazajövetelünkél szedi a pi- culákat.

Hasznos mesterség!
Ó neki magának is van háza a külvá- rosban, megkérem, tegyen engem oda ház- mesternek, úgy sem szükséges egyéb kellék hozzá, mint tőtnak lenni; s a ki névaláírás- mat látja, nyujthat egy kis reményt.

Tóth Ödön.

Ipar. Kereskedelem.

Az iparos-íjúságról.

Az iparfejlesztés jelszavát hordja körül a kultúra előnyomuló szelleme az egész vilá- gban. A munkálkodás, szorgalom és takarékos- ság emelkedésétől teszik függővé a nemzet- nek jólétét, haladását, emelkedését. Mert a társadalom, a mai kor fogalma szerint a munka alapján nyugszik. A mely nemzet munkaszerető néppel bír, a mely nemzet nem henyél, hanem érvényre emeli és értékesíti minden munka- erejét, az biztosan halad a boldogulás útján.

A hol a munkálkodás szent igéi megtes- tesülve keinek ki és szebbé, jobbá, boldogabbá várszólják a viskók szerény belsejét s a pa- loták díszes teremt egyaránt, ott a közműve- lődés, a tudomány, a közgazdaság, a társa- dalmi jólét előmozdítása bizonyos, lelkes hi- vekre számíthat.

A hol a munka edzi, nemestíti az embe- reket, a hol az egzisztencia a munkára támasz- kodik, — a hol férfi és nő, kicsiny és nagy, szegény és gazdag korán megtanulják legna- gyobb kincsüket megismerni, az önérejük s munkaképességükbe való bizalmat, ott egé- zség, életképes, biztos és boldog jövővel bíró nemzet virul.

Hazánkban is megindult a moz- galom, melyek az ipar-, kereskedelem és általában a közgazdasági élet teremtőinek fej- lesztésére céloznak. Alkotmányos életünk újja születése óta bizonyos élénk lendületet tapasz- talunk az iparügyek körül is, s habár nem lehet tagadnunk, hogy a kor által sürögősen követelt ipar-reform-mozgalom csak lassu pa- takként csörgedeznek a társadalmi élet meze- jén: mégis a mult időkhoz képest — e tekin- tetben is — határozott haladást constatálunk.

Számtalan intézmények vannak az ipar fejlesztésére ujabban tervbe véve. Az ipartár- sulatok céljaiban a legkorszerűbb önszegélyezési, gyakorlati irányu instutciókkal találkozunk, melyeknek életbeléptetésére bár lassan, de biztosan indulnak meg a kezdeményező lépé- sek. Sok helyütt a kezdeményezés stádiumából a valóslás révébe is vezetett nem egy üdvös eszme, melynek jótékony eredményét örömmel üdvözlik az iparosok.

Ez az önálló iparosok érdekében me- indult mozgalom.

A jövő nemzedékről is gondoskodnak némileg. Az iparszakoktatás országos szerve- zésére ujabban egy miniszteri enquete tett javaslatot s kiáltásba van helyezve, hogy az iparos-tanonok ismétlő, tovább képző- és szakiskolái országsszerte, — egészséges alapon lesznék szervezve.

Ez az iparos-tanonok érdekében történ- nek. De a segédek, az iparos-íjúság érdeké- ben eddig nem találkoztunk semmiféle oly intézkedéssel, mely helyzetük javítása, t. i. művelődésük és továbbképzésük érdekében hasz- nos, kor- és calszerű tervek foglalna ma- gában.

Pedig a jelenlegi iparos-nemzedék nagy- szerű átalakulási és iparfejlesztési munkáját a jelenlegi iparossegédnemzedék van hivatva folytatni. A tanonc, kinek képzésére ma már több gondot akarnak és talán fognak fordí- tani, még nagyon soká fogja azon időt elérni, hogy mint képzett önálló iparos az iparügy gyakorlati és elméleti előbbrevitele érdekében sorompóba léphessen. A mai önálló iparos és tanonc nemzedék között vannak a jelenlegi segédek, a hazai kézműiparnak jelenlegi segéd munkásai s jövőben oszlopai.

Ezek érdekében eddig vagy éppen semmi, vagy nagyon kevés történt.

Ezek még azon kor tanítványai, melyben a céhmesterek, atyamesterek, öreglegények, dékánok és az „auftrag” korszak egyéb hivatalnokai egyáltalában semmit sem tettek. Sem értelmi fejlődésük, sem művelődésük, sem szakbeli képzettségük előmozdítására nem fordítottak gondot.

Pedig a segédeké, a mai iparos-íjúságé a jövő. Reá hármanolnak azon földatok telje- sítése, melyeknek a jelenlegi önálló iparos- nemzedék megfelelni képtelen lesz. Reá há- ramlik az ipari organizáció folytatásának nagy műve.

Közérdek tehát a jelenlegi iparos-íjúság ügyében is megtenni mindazon földatokat, melyek értelmi és szakbeli képzettségének fejlesztése, takarékosága, önszegélyezése, mű- velődése és általános haladása érdekében — a kor szigorú követelményei szerint elkerülhetlen szükségéggé válnak.

Erre szolgál az ez év elején megindult mozgalom, melynek kiindulási pontját egy a szegedi országos kiállítás alkalmával 1876. évi aug. 21-én Nigrényi Pál és Benkő István, a szegedi, illetve a veszprémi iparos-íjúsági egyletek elnökeinek kezdeményezése folytán, a debreceni, kolozsvári, kecskeméti, b-csabai, budapesti, szegedi és veszprémi iparos-íjúsági egyletek hozzájárulá-ával tartott gyűlés ké- pezi. E gyűlés kimondta, hogy a hazai ipar- os-íjúsági egyletek között testvéries viszony létesíté-ét és fontartását, az iparos-íjúság értelmi és szakbeli képzésének szükségességét elismeri és ezeknek megbeszélése és keresz- tülvitelére 1877-re Veszprém városába vándor- gyűlés egybehívását kívánja, melyre — lehe- tőleg — az összes hazai iparos-íjúsági egy- letek képvisletését óhajtja.

E gyűlés kifolyása volt az ez év május 20. 21. és 22. napján Veszprém városa ven- cégszerető falai között megartott vándorgyű- lés és az ezzel kapcsolatos munkakiállítás, melynek lefolyásáról alább részletesebb érte- sítéseket hozunk; ezekből megítélheti az ügy iránt érdeklődő közönség, hogy e mozgalom korszerű-e, és a rendes mederben tartva meg- hozhatja-e azon eredményeket, melyeket az ügy kiváló fontosságánál fogva nemcsak a ha- zai iparosság, de általában az egész közönség méltán elvárhat.

Oly egészséges, életrevaló e mozgalom, mely — mihelyt kifolyásait hazánk főbb vá- rosaiiban az iparos-íjúsági egyletek megal- kultak — az ipar segédmunkásainál pótolni fogja az eddig élénken érzett nevelést, buzdi- tani és lelkesíteni fogja őket az ügy iránt és korán megszoktatja velük a hasznos tanítási életet, az egymáson tisztességes eszközökkel való segélyezés elvnek alkalmazását, szóval: egy rendszeresen a haladásra ösztönöz, józan életet és közmunkálkodási irányt nyit meg előttük.

Nem nagyitunk és nem tuzunk, ha föl- emelt fővel állítjuk, hogy a veszprémi vándor- gyűlés a hazai iparos-íjúságnak új korszako- tott. Egy korszakot, mely szebb jövőbe terel- heti az ipar munkásait, mely az ígért föl- dére vezetheti az új nemzedéket, mely hivatva van a jelenleg serényen munkálkodó nemze- déktől egy fejlettebb magyar ipart és virág- zóbb közgazdasági állapotokat örökségképen átvenni és ezen örökséget nemcsak megbecsülni hanem gyarapítva és javítva nemzedékről nem- zedékre átszarmaztatni. . . . Golléri Mór.

Jogot kér az ellenvélemény is!

(Levele Carinusnak.)

H. Szoboszló, oct. 24.

Ha eddigi leveleit komolyan átolvassuk, lehetetlen ki nem olvasni belőle azon mely gyűlöletet, melyet városunk előjárósága ellen érez, azon levertséget, mely egy életunt ember sajátja, mintha bizony azok az előjárók megfosztották volna édenétől, megfosztották volna legszentebb érzelmeitől.

Kérdem, célt fog-e érni, el fogja-e érni azt, mi kiri soraiból? Alig hiszem. Soraiban előadottak el fognak hangzani, mint szó a pusztában. Csak azt sajnálom, hogy egy fiatal ember, ki előtt szép jövő állhat, feláldozza az időre önmagát, feláldozza pedig nem önmaga, hanem egy eszméért, melyet megvalósítani egy ember képtelen.

A mi az előjáróság ellen intézett táma- dásait illeti, igaz ugyan, hogy lehetnének kép- zetebbek, tevékenyebbek stb; de ugyan mondja meg, lehetne-e kívánni, hogy 300 forint fizet- tésért nagyobb tevékenységet fejtsenek ki, mint fejtenek, lehetne-e kívánni, hogy képzett emberek pályázzanak azokra az állomásokra, melyek oly csekély fizetéssel vannak ellátva?

De ugyan mi kifogása is van az illetők ellen? Mind derék, becsületes, jóra való em- ber, hivatalaikban pontosan eljárók, szóval a 300 frtnak megfelelő képzettségű egyének, mind olyanok, kiknél becsületesebb embere- ket aligha lehetne találni. Ezekhez járul, hogy népszerűek és a nép bálványozza őket, a nép

akarata, pedig tudhatjuk azt, döntő bármely pillanatban; ellenszegülni annak lehetetlen, sőt nem tanácsos, mert jövője van kockára téve az embernek.

Azonban ne feszessük a dolgát, eddi- giek előadására is csak az ön iránti mély tisztelet kényszerített, mivel nagyon sajnál- nám, hogy oly egyén, ki mind egyeseknek, mind saját városának egykor állása és hely- zeténél fogva sokat tehet, előre eljásza nép- szerűségét, ezzel jövőjét.

Hagyjon fel a támadásokkal, a hiányo- kat ki fogja pótolni az összetartás, a bajokat orvosolni fogja a jövő.

Sándor.

Történelmi apróságok.

— Böngészte: Papp Zsigmond. —

III. Napoleon a harmincas években az amerikai egyesült államokban, mint száműzött tartózkodott; történt egyszer, hogy bizonyos társaságban fogadott ezer dollárban, hogy New- Yorkban 140 perc alatt 18 mérföldnyi tért fut meg amugy gyalogosan; hozzá is fogott ezen merész vállalatához egy nyilvános helyen, mely kert volt, nagy számú és díszes közönség előtt.

Pontban delután 4 órakor kezdete meg a futást, egy 820 lábnyi körben. Mindössze a kört 115-ször, és még 720 lábnyi tért volt bejárando, hogy a fogadást el ne veszítse. Először is a 720 lábnyi tért végezte be és azután a 115 körfutás- hoz fogott; 59-szer meg is futotta a pályát min- dig azon idő alatt, de a 60-diknál ereje meg- csüggedt. Azonban barátai ellenzésére még öt- ször futotta körül a pályát, melynek bevégezése után összerogyott.

Az általa megfutott tér 80 láb híjján 10¹/₄ mértföldet tett, s ez utat 97 perc alatt végezte. Jó lábikrái lehettek! És ki gondolta volna, hogy a gyors futó néhány év múlva francia csá- szár lesz!

Lehman híres pantomimicus, Hamburgban egy előadás után kibívatván, kalapjában meg botlott, és esése következtén néhány nap mulva meghalt. Lehman e kalaphoz bizonyos babonás előszeretettel viseltetett. Negyven év óta viselte azt. Barátjai nem tudták rávenni, hogy ujjal cserélje fel. Ez volt boldogsága, mindene!

Különös, hogy éppen az a kalap, melyhez annyira ragaszkodott — okozta halálát!

A hajpor használatát a Troubadourok hoz- ták divatba 1614-ben. 1795-ben már Angliában ötvenezer fodrász volt, kik évenként 18²500.000 font finomlisztet használtak fel e célra.

A sakkjátékot a monda szerint a királyok multságára találták fel. Bölcsőjében fejedelmek ápolták, és a győzelmekhez szokott szaracén hősök terjesztették el a világba.

Európában a keresztény vitézek hozták be és terjesztették el s rövid idő alatt a legmaga- sabb hősök asztalait foglaltá el.

Az ember nagy majom, mig e földön jár! Alcibiád igen szép külsejű és testalkatu, de kissé kancsal szemű ifjú volt. Korának arsz- lánai is így imodták lát-írányukat, s minthogy Alcibiád mind az érényekben, mind a vétkekben kitűnő volt, érényeknek is akadtak utánzói — de k e v e s e n, vétkeinek is követőit — de sok a n. Aristoteles az r betűt nem tudta kimon- dani. Az ő korában divatba jött a természet- buvárok és filozófok között az r betűt rosszul kimondani.

Plátó vallai szük és összevonult volt. Kö- vetői és tanítványai szintén összevonták tár- salságuk közben vállalkait, hogy — Platonak lát- szassanak.

Az ős-világról.

(Levelek egy természetudományt kedelő barátomnak.)

H. Szoboszló, oct. 21.

Kedves barátom! Az ős világot röviden is megismertetni nem kis feladatok egyi- ke; megismertetni egy oly titokteljes mult történetét, melynek bizonyítékai nem okmá- nyok, nem ugyanazon koru írók hiteles mun- kái: ugy hiszem nem egy élet és pedig rövid élet tapasztalatai, észleletei, tanulmányai elég- ségesek arra. Ennek daczára mégis megkísér- tem rövideden rajzolni az ős-világot, annak fejlődését egész a jelenkorig — támaszkodva nem a magam tapasztalatai, észleleteire, ha- nem jeles természetudósok munkáira, mint forrásokra.

Majdnem a legujabb időkig a föld ke- letkezése kérdésével a bölcsészek foglalkoztak, csillogó elméleteket állítván fel, melyeknek sem egyike, sem másika nem okodotlatott. Ezen ragyogó elméletek felállításának kora azonban ma már lejárt, a tudomány hatalmas bizonyítékával romba döntötte mind és egy egyszerű elméletet állított fel, oly elméletet, mely mellett elenyészne a mult bölcséinek ragyogó képzelet szülte alkotásai.

Hogy az ős-világ és így a föld multjá- val megismerkedjünk, nincs szükségünk millió évekről szóló okmányokra, elég csak a jelen, hogy megismerjük a multat.

Ezen elméletet, kedves barátom — aka- rom önnel megismertetni.

Valamint az állati nem fejlődését annak mai állásából le lehet vezetni az állatok leg- tökéletlenebbike fajáig, egész addig, mikor a növényéletből kezdett alakulni az első lény; ugy le lehet visszafelé vezetnünk a világ tör- ténését egész addig, mikor a nagy göztömeg,

mely az egész világrendszert magában foglalá — még hullámzó göztöngert alkotott. — Jól mondja egy tudós: A világ olyan, mint egy nagy erdő, melyben millió apróbb világtestek folytatják elkezdett pályájukat, és valamint az erdőben egy fa történetét — ha le akarjuk írni, azon fát nem keletkezése pillanatától kezdve kihalásáig folytonosan tartó szemlélet elégtelen — vesszük vizsgálat alá, hanem fel- vesszük az egész erdőt, keresztül futjuk min- den rejtekeit, hol láthatjuk az egész fa mult- ját, jelenetét és jövőjét s így írjuk le a fa történetét, ugy kell elbánnunk az ős-világ ke- letkezése s története leírásával is.

Azon óriási göztöngert, melyből a nap- rendszerek keletkeztek szétbomlott milliói évek- kel ezelőtt, mégis az ekkor külön önálló létet nyerő ködhullámok egyrége még most is régi kezdetleges állapotában vajudik, mig más ré- sze a fokozatos fejlődés képét viseli magán.

Mert bár évek milliárdjai gürdültek le a napok feltünése óta: a világtestek nagyobb részét még mindig az átalakulás külön ido- maiban szemlélhetjük.

Ugyanis vannak világtestek, melyek még azon állapotban vannak, mint naprendszerünk, mielőtt bolygói alakultak volna, vannak világtestek, melyek sűrű áthat- lan fellegként ragyognak, mint naprendszerünk millió évekként ezelőtt, mig mások testén csil- lagok fénylenek keresztül;

vannak világtestek, melyekben a nap- magvak körül gözelemek hullámanak, egyko- ron csillagokká alakulandók;

vannak világtestek, melyekben a hold- alakulás megkezdődött, de az elszakadt ele- mek még mindig gyűrű alakban forognak az anyatest körül;

vannak világtestek, melyekben az ele- mek kopár szirteké, sötét völgyekké alaku- lának, de a magasabb élet még nem indult meg;

vannak világtestek, melyekben virul a haladó természet, melyekben évezredek óta diszlik a nemesebb lélekelet;

vannak világtestek, melyek az elenyé- széshez közel vannak, mint az Enke-féle üstökös, mig ki tudja hány világtest már el is enyészett.

Es ha naprendszerünk egy futó pillan- tást vetünk, nem látjuk e a fejlődés különféle fokozatait? A legtávolabb eső négy fő bolygó (Jupiter, Saturnus, Uranus és Neptunus) — anyaga még folyékony. Plútó és M á r s még nem szilárdultak elég keményre. Földünk h ó l d j a is még ott áll, hol a föld a tűz romboló korszakában — körülbelül 9 mil- lió évvel ezelőtt — állt. Mig földünkkel együtt az esthajnal csillag, a ragyogó V e n u s és M e r c u r már rég megszilárdult fe- lületükön a vízi s szárazföldi állatok megszá- mláthatlan seregeit hordozzák s nem lehetetlen, hogy V e n u s é t M e r c u r az embernél tö- kéletesebb lényeket képes felmutatni. S a N a p ? Csak ő tartja magát, elemei olyanok, melyek nem szilárdulhatnak meg s mely hi- vatva leend életet sugaraival táplálni bolygói- nak lakóit.

Rövidre akarám összevonni soraimat, de az lehetetlen, engedjen meg kedves barátom, hogy külön-külön tárgyaljam az ős-világ állapota t, annak szüzlülése, illetve a naprendszer keletkezéséig; azután a nap- rendszerek átalakulását, feltüntetve a föld keletkezését — a föld szilárdra tételéig; s végre a föld vázlatos fejlődését a jelenko- rig, pillantást vetve a jövőre, melynek földünk eleje nézhet.

Amerikában az írókat rendkívül díjazák.

Az egyesült államok íróinak díjazásáról követ- kező adatokat olvasunk:

1817-ben Websterne Betiző könyvéért 40,000 tallért kapott. Banhroft történelmi munkájáért 1846-ban 50,000 dollárt kapott. Az 50-es években Story jogtudós 200,000 tallért kapott jogi művéért. Ezeket olvasva, eszünkbe jut sa- ját hazai irodalmunk, hogy mily szegényül díjaz- tatnak legkitűnőbb írónknak is elműveik.

Vidéki levelezés.

(Saját levelezőnkől.)

Nyiregyháza oct. 22.

Még nincs egészen ³/₄ éve, hogy mega- lakult városunkban egy egyesület: „gazdász egylet” czimen, azon nemes czéliből: miszerint városunk és vidéken a gazdasági helyes ismereteket a lehető legszebb körben terjesz- sze s a termények eladásánál a termelők ér- dekeit megvédi. Ezen valóban üdvös egylet ma már miniszterileg meg erősített alapsza- bályokkal bír és mintegy 225 tagot számlál, igaz ugyan, hogy üdvös célját tekintve, vá- rosunkban legalább 5—6 száz tagjának kellene lenni s még annyian a vidékről; de a tagok száma ma még csekély, azonban hisszük, hogy e hézagpótló egyesület ugy városunk, mint a vidék földmívelői által megérdemelt pártolás- ban fog részesített.

Voltak, a kik a 8%-lécós kamat törvé- nyes behozatala felett örültek, ma már azon- ban ezek is belátják, hogy ez a törvény is csak a szegény emberek számára készült, mert hát ezek is meggyőződtek saját tapasz- talásaikból, hogy a nyiregyházi pénztézetek még mai napig is 11—14%-léc vesznek ka- matba a szegény embertől (hogy a nyiregy- házi takarékpénztár csakugyan 11%-léc vesz arról magam is kézzel foghatólag meggyőző- dem, a többit csak ugy, de igen illetékes egyénektől, t. i. a kik fizettek hallottam, hogy szintén így cselekedeznek.)

Vidék. Görgy Armin kézmárkon f... 60.000 frtig hamisított váltókat. — Nagy-Szent-Miklóson a pályaudvar közelében egy pásztor megölték s...

Törvénykezési szemle.

Perrendtartásunk 432. s következő §-ai az árverés és hirdetés mikénti elrendelése s köztudomásáról intézkednek. Többi közt, a 435. § azt mondja, hogy az ingatlan árverése, az érdekeltektől felkérve a hivatalos lapon...

A debreceni kir. törvényszéknél azon eljárás divatozik, hogy a telekkönyvi hatóság itt helyben, az árverési végzésben meghagyja az illető félnek, hogy a hivatalos lapon...

A jelzett §-szelleméből, nem az utóbbi, hanem az előbbi eljárás következethet. Igen természetesen, mivel a telekkönyvi hatóság van jogosítva kiszámítani a hirdetési díj mennyiségét s eszközölni a hirdetést.

Mely vidéki lap illetékes nálunk aztán az árverési hirdetések közzétételére? Erre nézve megint hiányzik az egyöntetűség. A napilapok-e, vagy a hetilapok? Bizonyára inkább a heti, mint a napilapok, mivel a napilapot sokszor nem mindennap olvashatja az ember...

A művészvilágól.

Levél a „Polgártárs” szerkesztőjéhez.

Bécs, octob. 21.

Nagy dicsőség háramlott a weimari színházra sok ideig, hogy az Schakspeare történelmi-cyklusait összefüggésben adta egymásután; a nagyobb udvari színházak irigya szemmel nézték Im-Athen babérait.

Mennyire megváltoztak azonban most az ügyek! Dingelstedt Ferencz, a ki ezen történelmi darabokat nagy színpadi tudomány- és ügyességgel a német színpadok részére rendezte, a melyekért már Weimarban tette le az első babérait, ezalatt a Burgszínház vezetőjének lón meghívta.

A merész vállalatot nagy siker koszorúzták. Az átdolgozás elve felett maga Dingelstedt történelmi darabjainak nyomtatott bevezetésében következőképp nyilatkozik: Schakspeare sem elégedett meg csupán azzal, — midőn régibb minták után dolgozott, hogy itt-ott egyes sorokat kihagyjon, egy roszt verset helyre állítson, vagy egy-egy jelenetet hevesebb és élénkebbé alakítson; hanem az egész darabot újra ártira, szaporítja vagy néha elvesz a személyektől, egyszerűsíti vagy bonyolodottabbá teszi a cselekvény menetét, a szerint, a mint azt jónak látja; gyakran egyetlen egy „Ahi” felkiáltásból egy egész monologot ír, ismét más helyeken megelégszik azzal, hogy egy hosszú jelenetet egyetlen egy sorba összehuzzon.

Az ő példáját mi is követjük.

Költeményeinek alapeszméje és tervéhez sehol sem nyulunk, compositióit nem változtatjuk, még nyelvének sajátos színezetéhez sem nyulunk, a meddig az a színpad céljával megegyezik. A hol azonban a cselekvényekben igazolatlan és indokolatlan ugrások történnek, egy kis kiegészítő tagot fűzünk hozzá: a hol az akadozik, gyorsítjuk a menetét. A mit ő elbeszél, mi néha cselekvénynyé alakítjuk, mi alatt a cselekvénynek alárendeltbb részeit egyszerű elbeszélésben bővítjük ki. Karakterjeihez egy-egy vonást toldunk, felvilágosítjuk a sötétebb, elsimítjuk a nagyon éles körrajzban feltűnő részeket. Mindezt csupán a színeszettel jelenlegi álláspontjánál fogva kell így tennünk.

A schakspearei-cyklusba tartozó drámák közül Németországban leginkább és legrégebbi idők óta ismeretesek voltak: III. Richard, ezután II. Richard és IV. Henrik. Teljesen ismeretlenek voltak V. Henrik és VI. Henrik.

V. Henrik a leginkább epikai, elbeszélő ezen drámák közt. A cyklusból ez legkevésbé mulattató és élvezhető.

VI. Henrikből Dingelstedt átdolgozása szerint az első rész mindenekelőtt eszik, melyben egy „orleansi szűz”-zel ismerkedünk meg, a mely épen ellenkező világításban tűnik fel, mint azt Schiller óta már megszoktuk látni, csupán csak a templomkertjéből jelenetet hagyta meg és vitte azt át a másik felvonásba. A 2-ik és 3-ik felvonást szintén átdolgozta. A fatab hősnojt „Margareth”-át, a Lancaster ház fiúját Dingelstedt a legáltalánosabb szerepek mondja, és kiemeli ezt, mint a tragikai hősnők osztályából a legnagyobbat. Dingelstedt igyekszik e nő vad természetéből elvonni, midőn egy szép lyrai versben mondatja el vele Suffolk feletti bánatát és szomorúságát.

VI. Henrik II-ik részében sikerült Dingelstedtnek az ábrándozó VI. Henriket, valamint Richardot, a ki az utolsó felvonásban dāmoni erővel emelkedik fel, érdekesen előtűntetni a történelmi epikai zavarból.

IV. Henriket Laube átdolgozása szerint meghagyta D. is, ki a két részt egygyé olvasztotta össze.

Es most Dingelstedt érdeme ismét nagyobbodott Schakspeare nagy drámája „Makbeth”-nek átdolgozása által.

Általában ismerjük Schakspeare darabjait. Hallottuk „Makbeth”-et, láttuk „Hamlet”-et Schakspeare mesterművét, bámultuk e darabot, mint olyat, mely — mint egy német ítésk mondja — Sshakspeareának nem legnagyobb műve ugyan, de melyben ő tünik fel legjobban nagyszerűsége által. Nem Hamletet Schakspearenek legnagyobb műve, hanem Schakspeare legnagyobb Hamletben.

Ha még annyiszor nézzük meg a Schakspearei darabokat, mindig újat fedezünk fel azokban; új jellemek, melyeket egyszerű látásnál csak elméllőztünk, most újabb látásnál nagyszerűnek tünnek fel. Ez teszi Schakspeareat oly nagygyá, ez teszi őt halhatatlanná, ez az, mi őt minden más írótól megkülönbözteti: ez az, mi az ő műveit kitanulmányozhatatlanná teszi. Schakspeare jó természet-ismérő volt; jól tudta megválasztani és ügyelt is arra, hogy különféle személyeit csak azon földre helyezze el, mely rejök nézve legkedvezőbb lehet. Az élének, a kicsapongó örömeinek, a határozott szenvedélynek, a világos, élesen körített cselekvényeknek a szép delhont adá, hol folytonos nap sűti a földet, hol minden öröközöl, a hol az éj nem egyéb, mint egy alvó nap. A magában töprekedő, bánatos, fájdalmas, ábrándozó Hamletet egy ködös országra helyezte el, oda, hol folytonos éj burkolja a földet, elhelyezi őt Dániába, egy zord égjál alá, hol a nap egy álomtalan éj.

Bámuljuk-e Hamletet inkább vagy Magbetheket?

A nagyköltő drámái közt Makbeth, mint a legimpozánsabb és megrázkódtatóbb tünik ki. A leghévesebb szenvedélyek vihara vonul e darabon át, egy, hogy a benne előjövő események elemi ereje által a legnagyobb igazságtalanságban tartatunk és csahnem akaratlanul leszünk ezen tragedia egyszerű vonása által ragadtatva. A főszereplők daemoni kifejezése és jelleme környezve a szellemjelenetek fényé által, a legélénkebb világításban tünnek fel és a leglazasabb feszültséggel követjük azok tetteit és szavait, melyek az emberi szenvedély és csalódások legmélyebb örvényét derítik fel előttünk.

Dingelstedt alkotó keze ezen drámát is a legcélszerűbb módon rendezte be a színpad részére.

Ezen egyszerű darab „Makbeth”, mely már évek óta nem adatott, a „Burg” színházban került e hó 10-én és azóta ismét már kétszer az új kiállítás is szerepbeosztással a színre, feszült figyelemmel nézték e tragedia kivitele elé.

Dingelstedt alkotó keze e darabot a legcélszerűbb módon rendezte be a „Burg” színház részére, úgy, hogy ezen irányban semmi kívánni való nem maradt hátra. Az egész elrendezésen látszott a valódi dramatikusknak szelleme. A boszorkány és harci jelenetek, melyek ezelőtt önként mosolyra ösztönöztek, most a leghatásteljesebben voltak elrendezve. Az egész elrendezésen a nemesebb és előkelőbb iránynak egy vonása vonult végig.

A kivétel azonban nem felelt meg teljesen a nagy várakozásnak, különösen Mitterwurrer részéről, a ki a Wagner József el-

hunytá óta nem adott darabnak címszerépét magára vállalta. De nem elég erő és pontossággal tudott hivatásának megfelelni. Lady Mahbethek mint eddig, most is Woltereré aszszony személyesítette, a ki minden erejét az utolsó felvonásban fejtette ki, a melyben mind megjelenése, mind pedig megrázkódtató játéka által nagy hatást idézett elő.

Tegnap „Ifjabb Fromont és idősebb Risler” roppant tetszés közt adatott elő a Burgszínházban. G—b F—c.

Ujabb költők albuma. Megvagyok róla győződve, hogy alig tehetnék valamivel kedvesebb szolgálatot a magyar művelők közönségnek, mint azzal, hogy az utolsó évtized alatt feltűnt hivatottabb és jelesebb költőket, kiket már szellemileg ösmer és megkedvelt, személyes alakjukban is bemutatnom neki, és pedig valamennyit együtt, egy közös társaságban. Azért hát nem is írok ajánlatot könyvem elé, de egyszerűen reá térek annak tartalmára. Lesz ez albumban mintegy husz-huszonnégy arckép, ugymint: Ábrányi Emil, ifj. Ábrányi Kornél, Arany László, Benedek Aladár, Bartók Lajos, Csengey Gusztáv, Dömötör János, Darmay Viktor, Endrődi Sándor, Illyés Bálint, Komócsy József, E. Kovács Gyula, Pásztoi, Rác Mihály, Szabó Endre, Udvardy Géza, Vay Sarolta, Várdy Antal, Zichy Géza, Zilahy Imre, s még egy két tehetségesebb s egészen fiatal költő arcképe. Lesz minden arckép mellett egy rövid életrajz s néhány kiválóbb költemény, mutatványul az egyes költők műveiből. Tehát ez album nemcsak mint arcképgyűjtemény, de mint Antologia is meg fogja állani helyét s méltó lesz arra, hogy minden művelt olvasó asztalán helyet foglaljon, ki a szépirodalom barátja. Előfizetési ár: Egyszerű példány 2 frt; díszpéldány 3 frt. Gyűjtőnek 10 példány után egy ingyen példány, 15 p. után arany kötésű s a gyűjtő névével ellátott díszpéldány. Az előfizetési pénz alulról nevére és lakására címezve küldendő be. Beküldési határidő december 1-é, de ha lehet kérem az iverket előbb kezemhez juttatni, hogy a példányok száma iránt előre is tájékozva lehessenek. „Album” még ez évben, mintegy a karácsonyi ünnepek alkalmával fog megjelenni. Budapest, 1877. oct. 31. Darmay Viktor, az „Ujabb költők Albumának” szerkesztője. Lakása: Budapest, bástya-utca 18.

Mi újság?

Felhívás előfizetésre. A „Polgártárs”-ra egy, illetőleg két havi előfizetést nyitunk. Már a jövő számtól is előfizethetni. A feltételek a lap homlokán olvashatók. Irányunk az eddigi. Dolgozó-társaink folyvást szaporodnak. Reményünk van, hogy lapunkat hetenkint jobba, változatosabbá s élénkebbé tehetjük. Tisztelettel kérjük t. polgártársainkat lapunk terjesztésére.

Dőzsa bácsi, a mi régi jó ismerősünk, ez idő szerint városunkban tartózkodik. A régi gardának eme tagját az előhaladott korral járó betegeskedés nagyon megviselte, s bizony bizony rá férne egy kis nyugdíj. Nagyváradról, hol visszavonult életet él, ide fátardott, hogy a nyugdíjintézeti ügyben a választmányi tagoknál valamit kivihessen. Meg is látogatta Varga Lajost, ki látva az elaggott színészt, meggyőződhetett arról, hogy az idő eljárt, és nem igen vár meg semmiféle nyugdíjintézeti számadásokat. A pénz-tárnok ur azonban biztatta Dőzsa bácsit; de hát mit ér a biztatás ott, hol már az égető szükség régen fellépett. Vajon ez elvesztegetett időnek, a számadások huzodásának ki fogja kamatját megfizetni? Vajon ha rátekintünk a nemzet eme hű napszámosának megtört alakjára, a ki vésnére mások könyörületéből tengeti napjait: nem kell-e kétségbe esnünk a felett, hogy hát mai napság a kegyeletért és a kegyelet érdekében egyesek által létesített intézményeket még a törvény sem védelmezheti meg a halandó kezektől. Nézetünk szerint ez a legnagyobb társadalmi bűn, s méltán lehet mondani, hogy ott, hol a jótékony intézmények ily kezelés mellett özvegyeket és munkáérteleneket megkárosít: ott uralg a legnagyobb corruptio!

A kegyelet napja következik. Kedves elhunytaink sirjait halottak estején felkeressük. Diszes koszorúk állnak a közönség rendelkezésére az első asztalos társulat temetkezési intézetben, (Dégenfeld ház alatt.)

Ritka élvezetes este várokozik holnap a művészetet szerető közönségre. T e m e s v á r y Lajos fog fellépni „Sheridan” című drámában. — Óhajtanók, ha „Közönyt közönyt” című klasszikus vígjátékot is elővonná a közönség gyönyörködtetésé végett. — Ebben ugy sincs neki párja.

Hymen. Feischl Károly e hó 24 én szerdán esküdtött örök hűséget Fischer Róza k. a. nak Miskolcon.

Esküdtőzéki tárgyalás. Mult csütörtökön folyt le másodszeri végtárgyalása ama sajtópernek, melyet Nagyfejedő Miklós nyíregyházi ügyvéd a debreceni sajtóbíróhoz előt indított Dobay Sándor a „Szabolcsi Lapok” volt szerkesztője jelenleg b-csabai nyomdász ellen. E per tárgyat képezte a „Sz. L.”-ban megjelent két közlemény, melyek mindegyikében Nagyfejedő azzal vádoltatott, hogy bizonyos Heide

József nevű rakamazai fitanító ablakán éjnek idején betört volna. Ennek folytán a f. év márc. 22-én megtartott tárgyalás alkalmával Dobay Sándor rágalmi vétségben vétkesnek mondatván ki, fogság és pénzbüntetésben elmarasztaltatott. Dobay Sándor azonban, a fogság kiállítására orvosilag különben is gyöngének minősítettét, — perujtással élt, minek következtében a végtárgyalás e hó 25-ére újlag kitűztetett. Az esküdtek következők voltak: Nánássy Lajos, Borsay Sámuel, Dragotta Sándor, Gaszner Károly, Dobrai István, Jenei József, Váczy János, Báthori Sándor, Mayer Antal, Borsy András, Klekner Manó, Katz Jakab. — Pótesküdték: Király József, Malatinszky Ferencz. Elnök Szűcs István; bírák: Szabó Imre, Cseresnyés Jenő; jegyzők: Kató István, Lengyel Imre. Vádoló Nagyfejedő Miklós nem jelent meg. Vádoltak padján ül Dobay Sándor, és védő ügyvéde Takács Ferencz. Hallgatóság meglehetősen számmal. Miután felolvastattak a vizsgálati iratok, az incriminált cikkeket, és kihallgattattak a Dobay által megidézett kivánt tanuk, elnök fölhívja védő ügyvédet védbeszédének megtartására. Ennek megtörténte után elnök összezei a tanuvalomásokat, a védelemképen fölhözött tényeket, fölteszi a kérdéseket az esküdteknek, a kik is rövid felőrai tanácskozás után nem találták Dobay rágalmi vétségben bűnösnek. Erre a sajtóbíróság rövid tanácskozás után Dobay Sándort az alapperben hozott ítélet alól fölmentette, az általa újabbban okozott költségekben azonban elmarasztalta. Ezzel a tárgyalás 11 órakor véget ért.

Önálló iparosaink száma egy derék ifjuval szaporodott. Urbányi Ferencz kitűnő szakképzettségű kovács annautácán átvette a nagy terjedelmű, szépen berendezett Korhof-fer-féle kovácsüzletet. E téren felesleges öt ajánlani azoknak, a kik eddigelé is ismerik munkája után.

Furcsa „komédia” lett a Patay István ablakán történt belövésről. Egy egyént feljelentettek. Az ügy a kir. ügyésznél van. Majd elvégzi a többi a mi erélyes kir. ügyésznél.

Rablás. Csak elbeszélni hallottuk, még pedig hiteles helyről, hogy egy huszár katona a vasutnál e hét folyamán egy szolgáló leányt talált, a ki már utazni akart. Ezt félre csalta, illetőleg távoli helyre erőszakolta menni s ott kevés pénztől megfosztá. A leány visszatért s állítólag fekszik. Bővebben szóljon erről az, a kinek a közbiztonság őrzése — hivatalos kötelessége.

Ermelléki szőlősgazdáink általában véve panaszzal jöttek haza a szüretről. Kevés lett a termés, s a mi volt, az sem fog megfelelni az ermelléki bor régi jó hírnevének. Talán az Isten is elhagyott már, hogy egyre sűjt bennünket.

Ajánlkodás. Weisz Imre jogász valamelyik ügyvédi irodában alkalmazást keres.

Öreg hiba. Lapunk mult számában az állott, hogy „Ö f e l s é g e, a csaholci hely. hitv. — m e g h a l t. A sajtóhiba iránt nem mentegjük magunkat, bárki csinálta. Már a szöveg elárulja okos ember előtt, hogy az nem akarattal tétetett ugy a lapba.

Tiszteletteljes kérelem.

A jövő 1878 dik évre „Debrecen-Hajdumeyei Naptár” cím alatt — a fővárosi nagyobb naptárak mintájára — egy új naptárt szándékozom kiadni, mely a rendes naptári részekben kívül kizárólagosan Debrecen-Hajdumeye egyházi, világi, kereskedelmi és iparos címirtárt is magába foglalandja. Ennél fogva tisztelettel kérem azon egyletek, társulatok és iparvállalatok elnökeit, igazgatóit, kik a felügyeletök, igazgatások és vezetésök alatt levő intézeteket, társulatokat és iparvállalatokat ezen címirtárban szerepeltetni óhajtják: sziveskedjenek az ezt kimutató, tisztán s olvashatólag leírt leveleiket naptárám szerkesztésével megbízott Erdélyi István urhoz (Debrecen Kutasi Imre ur nyomdájá) legkésőbb folyó 1877. évi november hó 5-ig — bérmentett levélben — beküldeni. A későbbben érkező küldemények a jövő évi naptárban már helyet nem foglalhatnak.

Miután ezzel csakis városunk és megyénk ipar kereskedelmi érdekeit óhajtom előmozdítani: szabad legyen kérelmemnek teljesítését — kinek-kinek saját jól felgott érdekében is — minél előbb elvárni. Debrecen, 1877. okt. 18.

Tisztelettel Tegledi K. Lajos könyvkereskedése.

A szerkesztő levélszekrénye.

Tétlen. Nem tudok kapni abból. Lesz még arra idő. Szoboszló. Várak. Carinast üdvözölöm Carinadval együtt. Szóvat. Földműves is vhatna már. Érmihályfalva. Mikor lesz már vőfélyre szűkség? Pallag. Közönség a cikket. Nagyon szép. Budapest. Miért hallgatók?

Szatmári Károly, felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos. Főmunkatárs Vadon Sándor.